

Oponentní posudek doktorské disertace

Mgr. Pavel Skála:

Základní problémy psychologické ekologie člověka

Školitel: RNDr. Alice Kliková, PhD.

PřF UK, Praha, akademický rok 2008

Celková charakteristika disertace

Doktorská disertace má 87 stran (120 normostran) včetně seznamu literatury, ve kterém je uvedeno 44 referenčních odkazů z české a anglické odborné literatury, z toho 1 internetový. Příloha uvádí reprodukci autorova článku publikovaného v recenzovaném časopise.

Postup řešení problému, použité metody a splnění stanoveného cíle

Disertace má stavbu obvyklou pro kritické konceptuální analýzy teorií a přístupů s cílem identifikovat rozdíly a společná hlediska. Autor respektuje pravidla vědecké metody, postupuje systematicky od výkladu klíčových pojmů, které se týkají předpokladů, faktů a sporných míst, ale zejména k nalezení toho, co může přispět k poznání vztahu člověka k jeho životnímu prostředí a posunout toto poznání i nástinu praktických aplikací.

V krátké úvodní kapitole autor vymezuje cíle své práce, jasně formuluje klíčové pojmy a snaží se vymezit i pojem psychologické ekologie člověka, což zní nově, a lze s tím naprosto souhlasit. Už v této úvodní kapitole lze vysledovat že P. Skálovi jde i o etické konsekvence tohoto přístupu. *Je škoda, že se jen více méně pod čarou věnuje významu slavné práce o „Umwelt“ od Jakoba Johanna von Uexkülla, která podle mého soudu anticipuje zrod psychoekologie člověka.*

Jádrem práce je zasvěcený informovaný rozbor pěti přístupů k psychoekologii od klasické environmentální psychologii až po radikální ekopsychologii Andyho Fischera. Oceňuji, jak se autorovi podařilo vybrat z referovaných a analyzovaných přístupů to podstatné, čím zkoumané přístupy mohou přispět ke konstituování nového integrální psychoekologie.

Je škoda, že kromě již poněkud nedostatečně komentovaného a interpretovaného pojetí „Umwelt“ nevěnoval autor patřičnou pozornost sv. Františkovi z Asissi a také buddhismu, když už rozebírá pohledy transpersonální psychologie.

Říká se, že zlatým hřebem práce má být diskuse. Tento požadavek závěrečná kapitola práce splňuje. I na ni navazující stručné závěry adekvátně naznačuje, kam by se mělo ubírat další bádání v dané oblasti, což je v pracích tohoto typu důležité.

Uvítal bych, kdyby autor v rozpravě načrtl svou vizi empirického zakotvení navržené psychoekologie, tedy, jaké výzkumné otázky by měly být vytýčeny a jakými postupy by měly být řešeny.

Uspořádání, přehlednost, formální úprava a jazyková úroveň práce jsou rovněž na úrovni. Práce se mi jeví jako precizně zpracovaná po formální stránce i akcenty na jednotlivé klíčové pojmy. Text svědčí o značné invenci autora a daru i náročnou látku vyložit precizně a srozumitelně.

Uchopení tématu a postup jeho rozvíjení odpovídá záměru práce. Konceptuální analýza a tematizace směřují k navození poznání čtenáře, že se ocitáme v oblasti, kde se běžně prolínají vědecké poznatky s jejich ideologickou desinterpretací. I když to autor vysloveně neříká, jde mu také o to, aby čtenáře vedl k jasnému rozlišování toho, co víme a co se jen domýšlíme, nebo z čeho vyvozujeme závěry, které vyhovují naší subjektivní světonázorové orientaci a předpokladům.

I když nejde o práci v klasickém smyslu výzkumnou, je v ní obsažen cit pro rozlišení reproduktivní, rekonstrukční a interpretační roviny pojednání.

Výsledky disertační práce a její konkrétní přínos

Disertace zdařile interpretuje řadu nových poznatků o situaci člověka v ekologickém kontextu a ukázala na nedostatečnost tradičních výkladů. Téma osobnost – prostředí je diskutováno a autor jasně prokazuje na rozboru dotazníkové metodologie a tradičních psychologických přístupů, že musíme hledat zcela nové cesty k poznání komplexnosti vztahů člověka a prostředí. Psychology by potěšilo, kdyby se v dalším rozvíjení problematiky ekopsychologie podařilo vytvořit vědecky fundovanou a humánně reflektovanou typologii situací.

Význam disertace pro obor ekologii a pro psychologii

Disertace ukazuje, jak je v uvažování o psychologicky zakotvené ekologii člověka v širším přírodovědném, filosofickém, etickém a psychologickém vztahovém rámci důležité rozlišovat jednotlivá tvrzení a jejich interpretace i možné ideologické důsledky. Práce tak může napomoci konkrétnímu přístupu k řešení závažných problémů udržení kvalitního života na zemi.

Považuji disertační práci Mgr. Pavla Skály za kvalitní vědecký čin, kterým potvrdil, že umí komplexně aplikovat metodu teoreticko-kritické analýzy na vědecký problém a adekvátně o něm referovat. Z meritorního hlediska jsem přesvědčen, že shromáždil závažné eticky i odborně zakotvené poznatky pro porozumění psychoekologii člověka, a že tak přispívá k podpoře budování životního prostředí pro člověka bez ideologických desinterpretací. Studie se tak může stát východiskem pro praktické implementace.

Doporučuji, aby oponentní komise práci Mgr. Pavla Skály přijala jako práci disertační, a po úspěšné obhajobě a státní závěrečné zkoušce, aby navrhla VR PŘF UK udělit Mgr. Pavlu Skálovi titul PhD. ve vědním oboru Teoretická a evoluční biologie v souladu s příslušnými odstavci Vysokoškolského zákona ČR.

V Brně dne 30. 8. 2008

Prof. PhDr. Vladimír Smékal, CSc., v.r.